

Könyvt. XX. cs. 23. sz.

Az Operaház válsága

I.

A repertoár-kérdés

Ha végiglapozzuk az Operaház idei színlapjait, jellegzetesen utilitarista és parvenü álkultúrának elszomorító képe tárul elénk. Ez a műsor válogatás nélkül fölözte le mindazt, ami az európai kultúra legfelszínén úszik; sőt nagynehezen rászánta magát két bemutatóra, egy Puccinire és egy... Schack Mankára, hiszen Puccinint »szokás« és »illik«, Schack Mankát pedig egyszerűen be »kell« mutatni, természetesen társadalmi és nem művészi imperatívusz alapján. Az Operaház intendánsa nagyon jól tudja, hogy dalszínházunk jelenlegi gazdasági helyzetében nem birkózhatik meg mindent felölelő teljes programmal, idej műsor-potpourrija mégis ilyen világvárosi, kimerítő program látszatát szeretné kelteni. Ez a sokoldalú, felületes orientáció meg is termette sá-vanyú gyümölcsét: a rendszertelen káoszban, melyben Mozart Mäder Rezsóval és Wagner Schack Mankával ült egy asztalhoz, a bünösen laza lelkiismeretek nem tettek különbséget értékes és értéktelen mű között, sőt gyakran a legnagyobb művészi értékek kerültek leggyatrább előadásban színre. Minek említsük újra a Varázsfuvola, Don Juan, Orfeusz, Rózsalovag szegényét? Inkább rámutatunk arra az útra, melyen az ország első zenei intézetének haladnia kell, ha valódi kultúrunkat akar végezni.

Gazdasági helyzetünk nem engedi meg elsőrendű sztárok szerződötetését. De ez nem is szükséges. Mahler, mikor Bécsbe került, hadat üzent az elkényeztetett, engedetlenkedő, beképzelt »operaesillagok«-nak és addig másodrendűnek számító, de tanulni vágyó művészekből teremtette meg a világ legtekintetesebb operagyűjtését. Ilven komoly in-

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: (T-th.)

Cím: Az operaház válsága

Forrás: Pesti Napló

Bn

(Hely)

1923. 6. 16.

(Idő)

(Köt. v. füz.) (O)

Osztályozás

Tárgy

492

Hely

Opera

Idő

1923.

Személy

telligenciájú, megértő, törekvő énekesek nem hiányzanak minálunk sem. Adler, Basilidesz, Halász, Haselbeck, Medek, Sándor, Burján, Kálmán, Székelyhidny, Szende, a buffoszerepekben Vencell olyan együttést alkothatnának, mely gondos, stílszerű összjátékkal sokkal többet nyújthatna a világhírű tenorfenomének slágerművészeténél. Olyan művekre kell tehát minden erőt összpontosítanunk, melyekben a zenei és színpadi összjáték a legfontosabb, hol a stílus pótolja a grandiózus egyéni teljesítményt. Az ilyen művek egyébként a zeneirodalom legértékesebb alkotásai: a klasszikus operák, élükön Mozart és Gluck remekműveivel. A műsor klasszikus részének fokozatos kiszélesítése tehát az Operaház első feladata. Az elmúlt szezonban még nyomát sem találtuk ilyen törekvésnek. A Figaró-t már évek óta ígérgetik s helyette a Pillangószeretlem című óvodába illő balettel kedveskedtek; a »La finta giardiniera« Hevesi Sándor új szövegével világra szóló újdonság, bemutatását külföldön is várják, Paumgarten, a saizburgi Mozarteum igazgatója kijelentette, hogy az új feldolgozás kedvéért külön fővárosunkba utazik; a bemutatóról természetesen megfellekedtek. Nagyszerű Gluck-operák, például a »Részvedett káék« reprise helyett Maillart levitézlett vígoperáját újították fel. A Parsival elmaradt bemutatóját egy Wagner-este pótolta, melyet különböző operákból tákoltak össze.

Még mostohábban kezeli az Operaház a modern színpadi irodalmat. Pedig itt speciális, egész Európában egyedülálló kultúrát teremthetnénk, hiszen miénk, közöttünk él a legnagyobb élő drámai zenész: Bartók Béla! Bartók Béla, akinek két világhírű remekművét kicsinyes politikai kifogásokkal száműzik az Operaház műsorából! A külföld természetből Sztravinszki Igor egyetlen szerzeményének bemutatása ránk irányítaná a művelt nyugat figyelmét. S ha már az igazgatóság fél a »Sacre du printemps« nagy technikai apparátusától, leg-

alább kiválaszthatna egyet Sztravinszki pompás egyfelvonásosai közül; például a kamarajátékszerű »Renard«-t, amelynek bemutatása félannyi anyagi áldozatot sem követel, mint a Málváeska s melynél az eredeti humorá balettszöveg a közönségsikert is biztosítaná. Három bemutató: a Parsival, a Mozart-Hevesi-opera s a Renard, továbbá a Figaro, Bartók és Gluck-operák reprise a legjobb program a jövő esztendőre. Mindegyik igazi kultúresemény s egyik sem szárnyalja túl dalszínházunk teljesítőképességét. Ennél többet előirányozni azonban már nem is szabad. Fordítsa inkább a vezetés energiáját a régi klasszikus műsor égetően szükséges, fokozatos restaurálására. A Varázsfuvola, a Fidelio, az Orfeusz stb. áttanulása, új beállításra fontosabb minden premiernél. Ha továbbra is magyar balett-újden-

ságokkal bíbelődünk, műsorunk gerince teljesen el-sorvad. Emlékezzünk, mint mondotta Schalk, mikor érdeklődtek nála a bécsi opera jövő terveiről: »Bemutató alig lesz, régi klasszikus repertoárunkat fogjuk újra áttanulni«. Mikor hallunk már ilyen komoly kijelentést Mäder igazgatótól? Ő ismét vegyesfelvágottat ígér s az eredmény ismét: mindenből valami, egyből semmi.

Az új betanulás egyelőre ne terjedjen ki az úgynevezett közönség-operákra, a Leoncavallók, Puccinik alkotásaira. Ezek az előadások elsősorban a szereplők egyéni értékétől nyerik fényüket. Míg a klasszikus opera jól összetanult zárt együttesébe nehéz idegen művészt beleilleszteni, addig itt alkalmas tér nyílik külföldi sztárok vendégszerepeltetésére. Lobbantsák ezentúl is a Jeritzák lángra ezeket a másodrendű csillagokat. Ez az egyetlen út, melyen Operaházunk a jövőben haladhat. Hogy ráléphessünk erre az útra, három kérdést kell megoldanunk: a helyes szereposztás, a színpadi rendezés és zenei vezetés személyi kérdését.

(T-th.)